

نتانیا‌هو با چه هدفی طرح لیبی‌سازی ایران را مطرح کرد

نظنرو فردو، تاجورا نیستند



زهرآ طابیی
خبرنگار گروه سیاست

بعد از آنکه ترامپ اعلام کرد، مذاکرات میسان ایران و آمریکا روز شنبه به صورت رسمی آغاز می‌شود، نتانیا‌هو هم برای آنکه بگوید از صحبت‌های ترامپ در مورد ایران چندان هم غافلگیر نشده است و خیلی هم بی اطلاع نیست، ادعایی که چند روز پیش، تام کاتن، سناتور جمهوری خواه آمریکا در مورد ایران مطرح کرده بود را تکرار کرد و گفت: «با رئیس جمهور ترامپ درباره راه‌های رسیدگی به بحران برنامه هسته‌ای ایران، بحث کردیم و اگر بتوانیم توافقی با ایران داشته باشیم همانند لیبی، این یک توافق خوب خواهد بود!» اگرچه چهره‌های جنگ طلب کابینه ترامپ هم مطلوب‌ترین گزینه در برخورد با ایران را مهار و تعطیل شدن کامل برنامه هسته‌ای ایران می‌دانند، اما شبیه‌سازی مدل لیبی برای ایران، معنای روشنی دارد، نتانیا‌هو دنبال آن است تا ایده تضعیف ایران را حتی در میز مذاکره هم جای دهد و ایده لیبیزاسسیون ایران را مطرح می‌کند. اما بین فعالیت هسته‌ای و موقعیت لیبی ۲۰۰۳ با ایران ۱۴۰۴ تفاوت‌های زیادی وجود دارد.

معنای لیبی‌سازی ایران چیست؟

تام کاتن، سناتور جمهوری خواه آمریکا، چند روز پیش از برگزاری دیدار نتانیا‌هو و ترامپ، طرح لیبی‌سازی ایران را مطرح کرد و گفت: «ترامپ ترجیح می‌دهد با ایران هم توافقی شبیه به توافق لیبی در سال ۲۰۰۳ با آمریکا صورت بگیرد.» موضوعی که بنیامین نتانیا‌هو، نخست‌وزیر رژیم هم آن را در دیدار با ترامپ مطرح کرد. اگرچه نتانیا‌هو با مطرح کردن ایده لیبی‌سازی مذاکره با ایران، به دنبال دستاوردهایی برای خود و قرار دادن ایران در موضع ضعیف بود، رفتار ترامپ در جلسه و تحقیر ضمنی خود را خشنی کند و خود را در جایگاه مطلع مذاکرات ایران و آمریکا نشان دهد، اما ادعای او چند معنا هم دارد؛ صهیونیست‌ها انگیزه‌هایی برای لیبی‌سازی ایران و اجرای این طرح دارند که آن را به طور جدی دنبال می‌کنند؛ ارسال نامه ترامپ به ایران، از کانال امارات، کشوری که رژیم صهیونیستی را به رسمیت شناخته و با آن روابط دیپلماتیک هم دارد، این شائبه را تقویت می‌کرد که اسرائیل به دنبال اعمال نفوذ در شروع روند مذاکرات احتمالی است، اگرچه اعمال نفوذ رژیم در مذاکراتی که یک طرف آن ایران بوده، پیش از این هم مسبق به سابقه بود و صهیونیست‌ها تا نوانسند در روند مذاکرات اختلال ایجاد کردند، اما ارسال نامه از کانال امارات، این بار زمین را برای صهیونیست‌ها هموارتر می‌کرد، مسیری که ایران با هوشمندی، آن را منحرف کرد. تکرار ادعای سناتور جمهوری خواه از زبان نتانیا‌هو در قالب این اعمال نفوذ، اثبات می‌کند که لابی‌های صهیونیستی کابینه ترامپ همچنان فعالند و اگرچه بعد از ماجرای سسینگال گیت، طیف جنگ طلب کابینه کمی تضعیف شده اما آن‌ها همچنان به دنبال آند که در مذاکرات ایران، علاوه بر آنکه

تعطیلی کامل برنامه هسته‌ای ایران را رقم می‌زنند، مقدمات تضعیف بیشتر ایران را فراهم کنند. علاوه بر این به‌نظر می‌رسد، نتانیا‌هو هدف دیگری هم از مطرح کردن ایده لیبی‌سازی ایران دارد. پیش فرض افکار عمومی ایران، بی نتیجه بودن مذاکرات با آمریکاست. مطرح کردن این گزینه که توافق خوب با ایران، تکرار توافق با لیبی در ۲۰۰۳ اسست آن هم پیش از شروع مذاکره، فضای بدبینی و بی اعتمادی به مذاکرات احتمالی را تشدید می‌کند و فشار افکار عمومی را به تیم مذاکره‌کننده افزایش می‌دهد، به این معنی که اگر قرار اسست دستاورد این مذاکرات چنین توافقی باشد، اساساً چرا مذاکره دنبال شده است. این گزاره قابل انکار نیست که کارشکنی‌ها و شبیختن‌های نتانیا‌هو در مورد ایران با هدف نابودسازی ایران مطرح می‌شود و دنبال کردن مسیر دیپلماسی توسط ترامپ، گزینه مطلوب او نیست به همین منظور با روی میز گذاشتن ایده لیبی‌سازی ایران، تحقق اهداف ضدایرانی اش را دنبال می‌کند.

لیبی، مثل ایران نبود

فارغ از این موارد، اگر برنامه هسته‌ای ایران و لیبی و سرنوشت فعالیت هسته‌ای آن را در مقام مقایسه قرار دهیم، تقریباً هیچ شباهتی بین فعالیت هسته‌ای این دو کشور پیدا نمی‌شود. لیبی برنامه هسته‌ای اش را با کمک کشورهایی مثل روسیه و پاکستان راه‌اندازی کرد. قذافی از ۱۹۷۰ به دنبال شروع فعالیت هسته‌ای بود، اما برای شروع این فعالیت روی کمک کشورهای دیگر حساب باز کرده بود. فعالیت هسته‌ای لیبی از ۱۹۷۵ به طور رسمی کلید خورد. در



ژوئن ۱۹۷۵، لیبی و شوروی قراردادی امضا کردند که مرکزی برای شروع فعالیت هسته‌ای لیبی در نظر گرفته شده بود و یک راکتور کوچک در آن قرار داشت. لیبی پس از آن قراردادی با فرانسه برای ایجاد راکتور ۶۰۰ مگاواتی هم امضا کرد، اما بعد از مخالفت‌های زیاد این معاهده نیز به نتیجه نرسید. لیبی در ۱۹۷۷ روابط خود با پاکستان را آغاز کرد، کیک زرد و اورانیوم را از نیجر خرید به این امید که فناوری هسته‌ای را از پاکستان‌ها در لیبی یاد بگیرد. ۱۹۷۹ لیبی و شوروی تحقیقاتی برای ساخت راکتور هسته‌ای تاجورا آغاز کردند. قذافی در همان زمان هم ساخت سلاح هسته‌ای را شروع کرد. رئیس جمهور لیبی، فعالیت محدود برنامه هسته‌ای خود را ادامه می‌دهد تا شروع حمله نظامی آمریکا به عراق، رئیس جمهور لیبی اعلام می‌کند که حاضر است دواطلبانه برنامه هسته‌ای خود را تعطیل کند، نهایتاً در ۹ دسامبر ۲۰۰۳ مذاکرات ۹ ماهه بین لیبی و آمریکا ادامه پیدا می‌کند و در ۲۷ دسامبر، روند جمع‌آوری فعالیت هسته‌ای لیبی با حضور مقامات آژانس آغاز می‌شود و نزدیک به ۵۵ هزار پوند، اسناد و سازه‌های موشکی لیبی هم به آمریکا منتقل می‌شود. نکته جالب توجه این است که تمام اقدامات و جزئیات فعالیت هسته‌ای لیبی، تحت نظر آمریکایی‌ها قرار داشت و فناوری ساخت و تولید انرژی و سلاح هسته‌ای محدود و وارداتی بود.

دانش بومی به راحتی نابود نمی‌شود

برنامه هسته‌ای ایران و مسیری که طی کرد، تفاوتی ۱۸۰ درجه‌ای با برنامه

بازوی رسانه‌ای آمریکا به تقلید از دوران جان کری، تیم مذاکره‌کنندهٔ ترامپ را برای نشنیده‌گرفتن مطالبات ایران کمک می‌کند

ادای کری

از لحظه‌ای که ترامپ خبر از آغاز مذاکرات با ایران در عمان داد و این خبر را برای ایجاد عملیات روانی با این قید عنوان کرد که «این مذاکرات به طور مستقیم خواهد بود» جریان رسانه‌ای و سیاسی در آمریکا با هدف تأثیر بر مذاکرات و اعمال فشار به ایران تشدید شده است. اکنون نه تنها ادعای مذاکرات مستقیم تکرار می‌شود بلکه رسانه‌های آمریکایی گزاره‌هایی در مورد عدم سفر ویتکاف به عمان در صورت عدم برگزاری مذاکرات مستقیم و مطالبات فراهسته‌ای در زمینه موشک‌های بالستیک و منطقه‌ای را نیز طرح کرده تا دست تیم مذاکره‌کننده آمریکایی را پر کنند. این درحالی است که پذیرفتن بازگشت مذاکرات از کانال امارات به عمان نشان از آن دارد که ایران توانسته چهارچوب مدنظر خود را در مرحله اول به آمریکا تحمیل کرده و مذاکرات را از موضعی بالاتر شروع کند. عدم توجه به جنگ روانی آمریکا و نداشتن طراحی برای مواجهه پیش‌دستانه با آن باعث می‌شود تا دستاوردهایی که ایران تاکنون در عرصه سیاسی داشته با فشار روانی خشن شده و یا حداقل از اثر آن کاسته شود.

تشدید جنگ روانی در ۲۴ ساعت نخست

تنها چند ساعت پس از اعلام خبر مذاکرات توسط ترامپ، رسانه‌های آمریکایی و مقامات این کشور وارد میدان شدند تا با طرح ادعاها و مطالبات گسترده، فضای مذاکرات را تحت تأثیر قرار دهند. روزنامه واشنگتن پست به نقل از یک مقام آمریکایی مدعی شد استیو ویتکاف، نماینده ویژه ترامپ در خاور میانه، تنها در صورتی به عمان سفر خواهد کرد که مذاکرات به‌صورت مستقیم برگزار شود. این مقام همچنین از پیام‌هایی سخن گفت که تیم ویتکاف از طریق عمان به ایران ارسال کرده و خواستار گفت‌وگوهای مستقیم در روز شنبه شده است. این اظهارات با تأکید بر اینکه آمریکا «هرگز حاضر نیست دوباره فریب ایران را بخورد»، تلاشی آشکار برای ایجاد فشار روانی بر تهران و القای این موضوع است که هرگونه تعلل ایران به معنای از دست دادن فرصت خواهد بود.

واشنگتن پست پا را از خبرسازی در مورد چهارچوب مذاکرات فراتر گذاشت و به نقل از آنچه از مقامات آمریکایی عنوان کرده بود، نوشت: «ویتکاف در صورت دریافت دعوت‌نامه، احتمالاً به تهران سفر خواهد کرد.» این ادعا که جنبه تبلیغاتی دارد تا عملیاتی، با هدف القای انعطاف‌پذیری ظاهری آمریکا و هم‌زمان تحت فشار قرار دادن ایران با استفاده از تکنیک تکراری متهم‌سازی به مذاکره ناپذیر بودن تهران مطرح شده است. همچنین نیویورک‌تایمز با انتشار گزارشی مدعی شد آمریکا به دنبال از بین بردن زیرساخت غنی‌سازی هسته‌ای، برنامه موشکی بالستیک و حمایت ایران از گروه‌هایی مانند حماس و حزب‌الله است. این رسانه با اشاره به محدودیت زمانی، به‌طور غیر مستقیم ایران را متهم به تعلل کرد و فضا را به سمت مطالبات فراهسته‌ای سوق داد. سخنگوی کاخ سفید نیز با اعلام اینکه «مذاکرات روز شنبه مستقیم خواهد بود» ادعای ترامپ را تکرار کرد و تلاش کرد تا مذاکرات غیرمستقیم را از دستور کار خارج کند.

هسته‌ای لیبی دارد. ایران با استفاده از دانش بومی و با به‌کارگیری دانشمندان ایرانی، برنامه هسته‌ای خود را پیش برد به همین منظور نیز رژیم صهیونیستی برای ضربه زدن به برنامه هسته‌ای ایران، دانشمندان هسته‌ای ایرانی را در لیست ترور‌ها قرار داد. پیشرفت فعالیت برنامه هسته‌ای ایران در حال حاضر به حدی است که به تولید برق و استفاده از این فناوری در حوزه رادیوداروها رسیده است. حالا بعد از ورود به صنعت هسته‌ای قابلیت ساخت راکتور هسته‌ای و نیز ورود به چرخه سوخت هسته‌ای را دنبال می‌کند و همچنین وارد مرحله سرمایه‌گذاری شده، به گفته رئیس سازمان انرژی اتمی، در طول ۲ سال گذشته بیش از ۲۰ هزار میلیارد در این حوزه سرمایه‌گذاری شده است. بر مبنای گزارش اجلاس عمومی آژانس جهانی انرژی اتمی در سال ۲۰۲۳، ایران جزو ۱۰ کشور در حال‌ساخت راکتورهای تحقیقاتی بوده است. فعالیت هسته‌ای ایران بعد از کاهش تعهدات برجامی پیشرفت قابل توجهی پیدا کرد. آژانس در آخرین گزارش هم به این موضوع اشاره کرد که ایران از سال ۲۰۲۲ در حال حفاری ۱۲ معدن اورانیوم جدید است. آژانس در بخشی از گزارش خود اشاره کرد که ذخایر اورانیوم غنی‌شده ایران در سه ماه گذشته ۵۰ درصد افزایش پیدا کرده و به ۲۷۵ کیلوگرم رسیده است. براین اساس حجم فعالیت هسته‌ای ایران به نحوی نیست که به ادعای صهیونیست‌ها با تکرار پدیده لیبی قابلیت اجرا داشته باشد، علاوه بر این تمام اطلاعات فعالیت هسته‌ای خود را در اختیار آژانس گذاشته و با کاهش تعهدات خود تنها در چهارچوب پادمان به همکاری با آژانس ادامه داده است، با فرض عزم جدی آمریکا برای تحقق این ایده، امکان عملی شدن آن وجود ندارد؛ در حال حاضر آژانس اطلاعات دقیقی ندارد که اورانیوم غنی‌شده ایران در کجا نگهداری می‌شود و بخشی از اعمال فشارها برای افزایش بازرس‌ها و تعداد دوربین‌ها نیز به همین علت صورت گرفته است.

ابتکار را دست بگیریم

آمریکا فرصت زیاده‌خواهی نخواهد داشت

حتی با فرض آنکه آمریکا با هدف اجرای چنین طرحی برای ایران، پای میز مذاکره بیاید، بدیهی است که ایران با رفتار هوشمندانه در دام آن نخواهد افتاد و هیچ زمان با تعطیلی برنامه هسته‌ای موافقت نخواهد کرد. ایران پیش از این هم بارها با زیاده‌خواهی‌های آمریکا مواجه بوده است. نگاهی به تاریخ مذاکرات هم این گزاره را اثبات می‌کند که ایران حتی در سال‌های مذاکرات برجامی زیر بار تعطیلی برنامه هسته‌ای ایران نرفته است. موضوعی که اوپاما، رئیس جمهور پیشین آمریکا بعد از به نتیجه رسیدن توافق برجام هم به آن اشاره کرد و گفت که اگر می‌توانست پیچ و مهره‌های فعالیت هسته‌ای ایران را باز می‌کرد اما امکان تحقق چنین امری وجود ندارد. با این وجود اگر ایران با ابتکار و ایده و چهارچوب مشخص در میز مذاکره حاضر شود، اجازه مطرح شدن خواسته‌های زیاده‌خواهانه و غیرواقعی را به آمریکا نمی‌دهد و در زمینی که آمریکا برای ایران چیده، بازی نمی‌کند.

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

ایجاد تصویری از آن است تا آن را به افکار عمومی آمریکا بفروشد. با توجه به اعتراضات اجتماعی که در واکنش به تعرفه‌های وضع شده در خیابان‌های آمریکا در جریان است، رئیس جمهور آمریکا بیش از هر زمان دیگری به ایجاد تصاویری پیروزمندانه از کاهش تنش‌های نظامی در جهان از جمله در غرب آسیا نیاز دارد. اگر او بتواند قبل از هر توافقی با ایران تصویر پیروزمندانه از آن بسازد در نتیجه نیاز میرمی به امتیاز دادن نیز پیدا نمی‌کند. در مواجهه با چنین رویکردی ایران باید بتواند جلوی دستاوردهایی‌های رسانه‌ای را گرفته و نماینده ترامپ در خاور میانه را وادار کند که در عرصه سیاسی و عملیاتی امتیازات واقعی و قابل احصا ارائه دهد. کلید برنده شدن در مذاکرات فعلی مهار ترامپ در عرصه رسانه است. رئیس جمهوری که با تحکیم مواضع خود به زلنسکی در مورد لزوم پایان جنگ و در اختیار گرفتن معادن اوکراین به جای کمک‌های مالی آمریکا، نشان داد به خوبی قادر است مهارت خود در تجارت را به عرصه سیاسی کشانده و برای خود برگ برنده بتراشد.

بازوی سیاسی و رسانه‌ای ایران

برای کمک به دیپلماسی به کارگرفته شود

ایران در مواجهه با این رویکرد چندلایه با چالش‌های متعددی روبه‌ر است. جنگ روانی و رسانه‌ای آمریکا می‌تواند دستاوردهای سیاسی تهران، مانند تغییر کانال مذاکرات به عمان را تحت الشعاع قرار دهد. مطالبات حداکثری آمریکا، از جمله در حوزه موشکی و منطقه‌ای، ممکن است فضای مذاکرات را به سمت بن‌بست سوق دهد. در چنین شرایطی عدم هماهنگی داخلی و ضعف در جبهه رسانه‌ای ایران می‌تواند ابتکار عمل را به‌طور کامل به واشنگتن واگذار کند تا پس از به‌بن‌بست کشاندن مذاکرات با روایت‌سازی ایران را عامل شکست مذاکرات معرفی کند. بازی رسانه‌ای آمریکا در ۲۴ ساعت نخستی که از اعلام مذاکرات با ایران می‌گذرد، بخشی از یک استراتژی بزرگ‌تر برای فشار حداکثری و ایجاد تصویر پیروزی برای ترامپ است. در این میان، ایران با چالش جنگ روانی و مطالبات زیاده‌خواهانه روبه‌و است، اما با اتخاذ رویکردی فعال در جبهه سیاسی و رسانه‌ای، می‌تواند نه‌تنها این فشارها را خشنی کند، بلکه دستاوردهای ملموسی نیز به دست آورد.

وزارت خارجه ایران باید با اطلاع‌رسانی شفاف و هدفمند به رسانه‌های داخلی، آن‌ها را در جریان روند مذاکرات قرار دهد و از آن‌ها به‌عنوان ابزاری برای مقابله با خبرسازی‌های آمریکا استفاده کند. سکوت یا انفعال در این زمینه، میدان را به‌طور کامل به واشنگتن واگذار خواهد کرد. هم‌زمان با مدیریت فضای رسانه‌ای عامل دیگری که می‌تواند تعیین‌کننده باشد این است که فضای سیاسی ایران نیز به کمک تیم مذاکره‌کننده آمده و اقتضائاتی را در فضای رسانه‌ای مورد تأکید قرار دهد تا طرف آمریکایی نتواند تیم ایرانی را برای مطالبات غیرقابل قبول تحت فشار قرار دهد. وضع قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها پس از خروج آمریکا از برجام و عدم اجرای تعهدات از جانب طرف اروپایی، یکی از نمونه‌های اقدامات سیاسی کمک‌کننده بود. در شرایطی که مقامات سیاسی کاخ سفید در فضای رسانه‌ای برای مذاکرات خط و منشی تعیین می‌کنند، مقام‌های سیاسی ایران نیز باید با تأکید بر خطوط قرمز این پیام را به طرف غربی بدهند که مطالبات زیاده‌خواهانه کارکردی جز وقت تلف کردن ندارد.

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان

فرهنگیتمان